

גליון תתקכח • ערש"ק פרשת נשא

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

קרבנות הנשיאים רמז לשני העינים בתורה

עבודת ה' מחוץ ל"אהל מועד"

גדר הנזירות דמששון ושמואל

לקחת אחריות על חינוך הילדים!

אור
החסידות

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק זאיאנץ ע"ה
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרומ, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גיליון תתקכח) הי"ל לפרשת נשא, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נב"מ ז"ע.

◇ ◇ ◇

מדור "מקרא אני דורש" מבאר כיצד ההפרש בין התורה כפי שניתנת מאת ה' לבין האופן שבו מתקבלת על ידי בני ישראל ומתאחדת עמהם בעולם הגשמי, בא לידי ביטוי ברמזים שעליהם מצביע רש"י בפרטי קרבנות הנשיאים: "כך אחת", "עשרה זהב", "מלאה קטרת" ועוד.

במדור "יינה של תורה" מדובר אודות הנס שנעשה במשכן, שקול ה' הגדול והחזק שהי' מדבר עם משה, היה נפסק בפתח אהל מועד ולא הי' נשמע בחוץ, והדבר מבואר על פי יסוד הבחירה החפשית שנתונה לאדם.

במדור "חידושי סוגיות" יפלפל בגדרי נזירות שמואל ושמשון, דלכאורה קשה כיצד חלו עליהם דיני נזירות, ויחדש שהוא כעין דין גר קטן שאם לא מיחה בגדלותו חל עליו דין גרות למפרע, ועד"ז בניירות שמואל ושמשון שע"י שנהגו בניירותם בקטנותם והמשיכו כשהגדילו, חלה עליהם קדושת נזירות למפרע, ובוה מבוארות כמה קושיות שהקשו על נזירות אלו.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דורש

מה הקריבו כנגד התורה – הכף או האילים?

אם הקריבו הנשיאים את הכף כנגד התורה מדוע נתנו גם האילים כנגד התורה? / לאחרי שנתנו הנשיאים עשרה זהב כנגד עשרת הדברות מדוע נתנו גם עוד שתי חמישיות כנגד עשרת הדברות? / יבאר שקרבנות הנשיאים מרמזים על שני הענינים בתורה, כפי שניתנה מיד הקב"ה, וכפי שנתקבלה אצל בני ישראל

(ע"פ לקוטי שו"ת ח"ח עמ' 88 ואילך)

ה. פנינים עיונים וביאורים קצרים

מדוע לא נאמר עד כאן מה לעשות בכיבורים? (ע"פ לקוטי שו"ת ח"ח עמ'

38 ואילך)

האם גוי חייב בניירות "מכח סברת הדעת"? (ע"פ לקוטי שו"ת ח"ח עמ' 86

ואילך)

ו. יינה של תורה

מדוע הי' קול ה' נפסק?

מדוע עשה השי"ת נס שייפסק קולו מחוץ ל"אהל מועד"? / מה הי' מרחש אילו הי' יהודי שומע תמיד "אנכי ה' אלקיך"? / מהי התכלית שלשמה נברא העולם? / והאם יש פסול בישיבה תמידית ב"אהל מועד"? עבודת האדם את השי"ת מחוץ ל"אהל מועד"

(ע"פ לקוטי שו"ת ח"ח עמ' 20 ואילך)

ט. פנינים דרוש ואגדה

העילוי שע"י התשובה – מתגלה רק לאחר התשובה (ע"פ לקוטי שו"ת

ח"ח עמ' 37 ואילך)

"נורעה זרע" – רבנות לתשובה ולגאולה (ע"פ לקוטי שו"ת ח"ח עמ' 38 ואילך)

י. חידושי סוגיות

גור הנזירות דשמשון ושמואל

יקשה בדברי הרמב"ם והש"ס בדין נזיר שמשון דאינו כנזיר עולם ואעפ"כ יליפין לנזירות שמואל מנזירותו / יפלפל ע"פ דיני נזירות וסברות המפרשים – היאך היה חלות נזירות בשמשון ושמואל, ויחדש סברא דדמאי לגדר גר שנתגייר בקטנות

(ע"פ לקוטי שו"ת ח"ח עמ' 63 ואילך)

יג. תורת חיים

האחריות לחנך

יד. דרכי החסידות

נסיעה ל"נאות דשא"

טז. שיחות קודש

לימוד שנוע בנפש – "מי התשלומוין"

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרומ, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצט, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

מה הקריבו כנגד התורה – הכף או האילים?

אם הקריבו הנשיאים את הכף כנגד התורה מדוע נתנו גם האילים כנגד התורה? / לאחרי שנתנו הנשיאים עשרה זהב כנגד עשרת הדברות מדוע נתנו גם עוד שתי חמישיות כנגד עשרת הדברות? / יבאר שקרבנות הנשיאים מרמזים על שני הענינים בתורה, כפי שניתנה מיד הקב"ה, וכפי שנתקבלה אצל בני ישראל

א. רש"י בפרשתנו מפרט את הרמז שבכל אחד מהפרטים שבקרבנות הנשיאים; ובענין "כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת" (ז, כ) – הוא מפרש שקאי על התורה:

"כף אחת – כנגד התורה שניתנה מידו של הקב"ה. עשרה זהב – כנגד עשרת הדברות. מלאה קטרת – גימטריא של קטרת תרי"ג מצוות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק".

ובסוף הענין הוא מפרש את הרמז שבהפרטים ד"זכב השלמים" שהקריבו הנשיאים, "אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה" (ז, כג), וז"ל:

"אילים עתדים כבשים – שלשה מינים, כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין, וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד, וחמש הכתובין על השני".

ולכאורה צ"ע: לאחר שיש לנו כבר "כף אחת" שהיא "כנגד התורה (שניתנה מידו של הקב"ה)" – למה צריך עוד את ה"אילים (עתודים כבשים)" שהם "כנגד תורה (נביאים וכתובים)"?

ועד"ז קשה לענין עשרת הדברות: לאחר שיש לנו כבר "עשרה זהב" שהם "כנגד עשרת הדברות" – למה צריך עוד את ה"שלש חמישיות" שהם "כנגד (חמשה חומשין ו)חמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני [היינו עשרת הדברות]?"

לקראת שבת

ג

ב. וי"ל בזה, ובהקדים הקושיא שבדברי רש"י מיניה וביה:

רש"י מפרש ש"אילים עתודים כבשים" הם "ש"ש"ה מינים, כנגד כהנים ולוים וישראלים, וכנגד תורה נביאים וכתובים";

ותמוה: כאשר מצרפים את "כהנים ולוים וישראלים" עם "תורה נביאים וכתובים" ביחד - הרי יש בידינו ששה ענינים (ולא רק שלשה)!

ג. והענין בזה:

בענין התורה (ומצוותיה) יש שני מצבים: יש התורה כפי שהיא "שעשועיו של הקב"ה" (לשון רש"י - תשא לב, טז), וגם כפי שהוא בא ונותנה - הרי בעת הנתינה היא עדיין ב"ידו של הקב"ה"; ויש התורה כפי שהיא מתקבלת אצל בני ישראל ומתאחדת עמהם - כאשר יהודים מקבלים את התורה ומקיימים את מצוותיה בפועל, בעולם הזה.

ואחד ההבדלים בין שני מצבים אלו - הוא בענין האחדות וההתחלקות:

על הפסוק שבהתחלת עשרת הדברות, "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" (יתרו כ, א), מפרש רש"י - "את כל הדברים האלה. מלמד שאמר הקב"ה עשרת הדברות בדבור אחד, מה שאי אפשר לאדם לומר כן . . לאמר. מלמד שהיו עונין על הן ועל לאו לאו".

ונמצאנו למדים (אפילו לפי "פשוטו של מקרא"), שמצד אמירת הקב"ה - הרי כל עשרת הדברות הן דבר "אחד", בלי הבדל בין דבור לדבור ובין מצוה למצוה, כי הכל רצונו יתברך באותה מדה;

אך מצד קבלת בני ישראל - יש התחלקות בין המצוות, כי כל מצוה דורשת מיהודי אופן עבודה שונה (וכן השכר והעונש אינו שווה בכולן), שלכן לא השיבו ישראל לכל המצוות באופן שווה, אלא חילקו בין המצוות: על מצוות חיוביות השיבו "הן" ואילו על הלאוויין השיבו "לאו" [נראה בארוכה בהדרן על מסכת פסחים - משיחות ניסן תשל"ב].

ומעתה יובן למה נכפלו הרמזים שבענין התורה - כנגד שני מצבים אלו, כדלקמן.

ד. הרמז להמצב הא' (התורה כפי שהיא "שעשועיו של הקב"ה") הוא ב"כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת":

התורה כפי ש"נתינתה מידו ("כף") של הקב"ה", והיינו: שני לוחות הברית שנתן הקב"ה למשה, הרי היא ענין אחד - "כף אחת".

והחידוש בזה, שאף שיש בהלוחות "עשרה זהב כנגד עשרת הדברות" - מכל מקום, הרי מצד אמירתו של הקב"ה נאמרו כל עשרת הדברות "בדבור אחד" (כנ"ל), ונחשבים כדבר אחד; ויתירה מזו: תורה זו (שני הלוחות) "מלאה קטרת", שעולה בנימטריא "תרי"ג" (ובלבד שתחליף ק"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק") - כי "כל תרי"ג המצוות בכלל עשרת

לקראת שבת

הדברות הן" (רש"י משפטים כד, יב). וזהו החידוש, שאף שיש התחלקות לעשרת הדברות ולתרי"ג מצוות, מכל מקום הכל נחשב ל"כף אחת" (ולהעיר מ"רשימות" חוברת טו).

ד. אך "אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה" – רומז להמצב הב' (התורה כפי שנתקבלה אצל בני ישראל ומתאחדת עמהם):

זה שרש"י מפרש שיש כאן "שששה מינים" (אילים, עתודים וכבשים) "כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים" (דלכאורה קשה: הרי בצירוף שניהם יחד יש ששה ענינים!) –

כוונתו בזה היא לה"כהנים ולוים וישראלים" כפי שהם מתאחדים עם שלושת חלקי התורה, כך שבסך הכל יש כאן רק שששה ענינים.

וכדי להדגיש שכאן המדובר הוא אודות התורה כפי שהיא מתקבלת אצל בני ישראל ומתאחדת עמהם – ולא כמו "כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת" הרומז על התורה כפי שהיא אצל הקב"ה – הביאו הנשיאים שלושת מינים אלו במספר של "חמשה" ("אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה"), שזה מדגיש את ההתחלקות שבתורה ומצוות:

כפי שהתורה "ניתנה מידו של הקב"ה" – הרי כל התורה היא ענין אחד ("בדבור אחד"), ולכן נרמזה ב"כף אחת";

דוקא מצד זה שהתורה מתקבלת אצל בני ישראל, נפעל ונרגש ההתחלקות שבתורה, שיש כאן "חמשה חומשין" – כי בכל חומש יש תוכן מיוחד בפני עצמו, ענינים אחרים כו'.

וענין ההתחלקות שבתורה מודגש בזה שאין מחשיבים את עשרת הדברות כמציאות אחת של "עשרה (זהב)" ביהד – אלא מחלקים את הדברות לשני לוחות, "חמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני";

וכידוע (ראה גם רבינו בחיי יתרו כ, יב-ג. ועוד), שהחלוקה של עשרת הדברות לשני לוחות (אינה סתם ענין של שטח גשמי, אלא) שייכת להחלוקה התוכנית שבתוך הדברות:

חמש הדברות שבלוח הראשון הם בעיקרם וביסודם ענין חיובי – מצוות עשה (כי "לא יהיה לך אלקים אחרים על פני" וכן "לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא" הם מסתעפים מהמצות עשה ד"אנכי ה' אלקיך", כמובן), ואילו חמש הדברות שבלוח השני הם כולם מצוות לא תעשה.

[או – באופן אחר (כ"ה באברבנאל פ' יתרו בשם חז"ל): החמש שבלוח הראשון הם בעיקר ענין שבין אדם למקום – כי גם מצוות כיבוד אב ואם שייכת היא ל"בין אדם למקום", וע"פ מחז"ל (קידושין ל, ב) "השוה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום"; ואלו שבלוח השני – בין אדם לחבירו].

כי, מצד האופן שבו מקבלים בני ישראל את התורה ומצוותיה ומקיימים אותה בפועל – מרגישים את החיפוק וההבדל שבין מצוה למצוה, בין עשה ללאו וכו'; ודוקא כפי שהתורה נמצאת אצל הקב"ה, שם מורגש כיצד הכל נחשב מציאות אחת – "כף אחת".

מדוע לא נאמר עד כאן מה לעשות בביכורים?

וכל תרומה ג' אשר יקריבו לכהן לו יהי' אמר ר' ישמעאל כו' אלו הביכורים שנאמר בהם תביא בית ה' אלקך ואני יודע מה יעשה בהם, ת"ל לכהן לו יהי, בא הכתוב ולימד על הביכורים שיהיו ניתנין לכהן (ה, ט, רש"י)

לכאורה צריך ביאור: מדוע המתין הכתוב להורות "מה יעשה בהם" עד פרשתנו, ולא הזכיר מיד בכתוב "ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך" (משפטים כג, יט. תשא לד, כו), שיש לתת את הביכורים לכהן?

ויש לומר, שרמזו רש"י התירוץ לזה במה שהביא כאן שם בעל פירוש זה, רבי ישמעאל, שלא כדרכו ברוב פירושו שאינו מביא שם בעל המאמר - כי רבי ישמעאל לשיטתיה אזיל, ש"כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד" (סוטה לו, ב), וא"כ שפיר מובן שבכתוב "ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך", שנאמר בסיני, נזכר רק כללות הדין, ואילו ה"פרטות" - "שהיו ניתנין לכהן" - נאמרו רק בפרשתנו, שנאמרה "באהל מועד". וק"ל.

האם גוי חייב בגזירות "מכח סברת הדעת"?

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפליא לגדור גדר נזיר להזיר לה' העיים אין להם גזירות. כנא הני מילי, דתנו רבנן דבר אל בני ישראל ולא לעובדי כוכבים (ו, ב. נזיר סא, א)

לכאורה תמוה: למה הוצרך הכתוב למעט גוים מן הגזירות, דמהיכא תיתי שיהי' להם דין גזירות, והרי כל דיני נדרים אינם נוהגים בהם?

והענין יובן בהקדם מה שמצינו בכתוב גדר של שבועה ונדר גם קודם מתן תורה, כמו שבועת אבימלך (ורא כא, לא. תולדות כו, לא), דלכאורה צ"ע מאיזה טעם נתחייב לקיים שבועתו, והרי אין דיני שבועה בכלל ז' מצות בני נח (וראה משל"מ הל' מלכים פ"י ה"ז ד"ה ושוב ראיתי. ועוד).

ונראה לומר ע"פ מה שביאר החזקוני (נח ז, כא) בביאור מה שנענשו דור המבול אף שלא נצטוו במצוות: "יש לומר, יש כמה מצוות שחייבים בני אדם לשמורן מכח סברת הדעת, אף על פי שלא נצטוו כו". ויש לומר שבכלל דברים אלו הם שבועות ונדריים, שאף שאין בני נח חייבים בהם מן התורה, ואינם בכלל "בל יחל" (ראה מסות ל, א), מכל מקום חייבים מכח "סברת הדעת" לשמור מוצא שפתיהם.

ועפ"ז יש לומר בקשר לגזירות הגוי, די ש הבדל באיזה אופן קיבל עליו העכו"ם את הגזירות, דאם אמר "הריני נזיר כישראל" (או "הריני נזיר" סתם) הרי בזה לא חל עליו דין נזיר כלל, כיון שנתמעט מדין גזירות התורה, וא"כ ה"ז כמי שנשבע על דבר שא"א לו לקיים שאין כאן שבועה, ובמילא מותר הוא ביין ובתגלחת.

אבל אם אמר "הריני נזיר מן התגלחת" או "מן היין" וכיו"ב, דאסר עצמו בפירוש מן היין או בתגלחת, הרי חייב לשמור מוצא שפתיו, לא מדין גזירות התורה אלא "מכח סברת הדעת" שכל אדם חייב לשמור מוצא שפתיו.

ולכן הוצרך הכתוב ללמד שאין עכו"ם בדין גזירות, דמאחר שיש פתח שיתחייבו להיות פרושים מן היין ואסורים בתגלחת, לכן אמרה תורה שדין גזירות אין שייך אצלם.

ינתן של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

מדוע הי' קול ה' נפסק?

מדוע עשה השי"ת נס שייפסק קולו מחוץ ל"אהל מועד"? / מזה הי' מתרחש אילו הי' יהודי שומע תמיד "אנכי הי' אלקיך"? / מהי התכלית שלשמה נברא העולם? / והאם יש פסול ביישיבה תמידית ב"אהל מועד"?

עבודת האדם את השי"ת מחוץ ל"אהל מועד"

המקום בו הי' השי"ת מדבר עם משה, הוא כמסופר בסוף פרשתנו: "ובכוא משה אל אהל מועד לדבר אתו". ושם הי' משה שומע את הקול "מדבר אליו מעל הכפרת וגו'".

והנה, מה שהי' צריך משה לבוא אל האהל בכדי לשמוע את הקול, אינו משום שהקול הי' נמוך וחלש, ואדרבא, אמרו חז"ל (הובא ברש"י כאן) שהתורה קראתו "הקול" בה"א הידיעה – משום ש"הוא הקול שנדבר עמו בסיני". ואף על פי שהי' קול גדול וחזק, מכל מקום נשמע באהל מועד בלבד, ו"כשמגיע לפתח הי' נפסק ולא הי' יוצא חוץ לאהל".

ויש לתמוה בזה, מה טעם הי' הקול פוסק חוץ לאהל, ומה פסול יש בכך שימשיך הקול גם במחנות אחרים וישמענו משה שם? נולא הי' זה בכדי למנוע מאחרים את שמיעת הקול, שהרי אהרן הי' באהל מועד ומכל מקום בדרך נס לא שמע את הקול ותגדל התמיהה, שהרי טבעו של קול חזק שנשמע גם למרחקים, ואם הי' נעצר מחוץ לאהל, הרי זה על ידי שעשה השי"ת נס ופלא היוצא מגדרו העולם. ומשמע שעניין גדול יש בדבר שלא יישמע הקול בחוץ.

השי"ת הגביל הקול דמתן תורה בשביל מעלת הבחירה

ברור ופשוט, שכאשר דיבר הי' אל כל קהל ישראל בעת מתן תורה, לא הי' מקום כלל שיעבור אז יהודי על רצון השי"ת. כאשר שומע יהודי איך שהקב"ה נגלה אליו ואומר לו "אנכי הי' אלקיך" (יתרו כ, ב), שהשי"ת הוא כחו וחיותו של יהודי (ראה לקוטי תורה במדבר טז, ד ועוד), הרי מונח אצלו בהחלטיות שכל מהותו ומציאותו היא רק לעבוד את השי"ת.

והנה, התורה ניתנה לבני ישראל, שהם בעלי בחירה בטוב או בהפכו. ונחת רוח לפניו ית' בעבודה זו דווקא, שהאדם יש לו כח לבחור בחיים או במוות, בטוב או ברע, וכאשר הוא

בוחר בחיים רוחניים אמתיים, על אף הפיתויים והניסיונות, הרי גדלו מאוד החביבות והתענוג לפניו ית'.

וזהו הטעם מה שהקול דמתן תורה הפסיק לאחר סיום מעמד הר סיני, אף שקולו של השי"ת הוא בלתי מוגבל והי' יכול להיות נמשך לעולם ועד. כי אילו הי' הקול ממשיך להישמע, הרי לא הייתה ליהודי האפשריות לבחור ברע, שהרי שומע באזניו קול השי"ת מצוהו לבחור בחיים. ועל כן, "כשימשוך היובל . . הוא סימן סילוק שכינה והפסקת הקול" (פרש"י יתרו יט, ג), בכדי שיוכל יהודי לעבוד עבודתו על ידי בחירה עצמית, ולעשות נחת רוח לבורא ית"ש. ועל יסוד האמור, שעיקר עבודת האדם הוא בהיות לו אפשריות הבחירה בין טוב לרע דווקא, נמצא מובן גם מה שהי' הקול המדבר למשה נפסק בפתח אהל מועד.

כי אילו הי' הקול נמשך גם מחוץ לאהל מועד, הרי הי' העולם כולו נעשה מלא בגילוי שכינתו ית', ולא הייתה נתינת מקום לחטא ולעבירה כלל. ד"אהל מועד" נקרא כן משום "ונועדתי לך שם" (תרומה כה, כב), שבו מדבר השי"ת עם משה, והוא מקום גילוי שכינה. ואם הי' הקול נמשך הלאה, הי' העולם כולו בבחינת אהל מועד נואף אם הי' משה בלבד שומעו, הרי כן הוא גם באהל מועד, שרק משה שמע שם הקול, ומכל מקום גרם הדבר שיהי' אהל מועד מקום גילוי שכינה, ולא הי' הקב"ה מקבל את הנחת רוח מעבודתם של ישראל הנעשית מהתגברות על הרע בבחירה חפשית דייקא.

תכלית בריאת העולם – "דירה בתחתונים"

זאת ועוד:

תכלית בריאת והתהוות העולמות, היא משום ש"נתאוהו הקב"ה", תאוהו שלמעלה מטעם ודעת והשגה, "להיות לו ית' דירה בתחתונים". והיינו שייברא עולם נחות שפל ומגושם, ושם דייקא יעבדו בני ישראל לקדש ולזכך את העניינים הגשמיים, עד אשר יהי' העולם כולו ראוי להיות "דירה" שישכון בה הבורא ית' (תניא פל"ו. תנחומא נשא טז).

בכדי שיתקיים רצון זה של תכלית הבריאה, אי אפשר שתהי' עבודת בני ישראל במקומות נעלים ומזוככים ורוחניים, שהלא תאוותו של הקב"ה היא "דירה בתחתונים" דייקא. אלא העבודה צריכה להיות בזיכוך העולם הנמוך והשפל והמגושם.

והנה, מובן אם כן, שאם הי' הקול נשמע גם מחוצה לאהל מועד, הרי הייתה השראת השכינה בכל העולם, ולא הי' בגדר "תחתון" כלל, ולהיפך, הי' כולו קדוש ומזוכך בדוגמת אהל מועד עצמו. ומכיוון שלא הי' העולם תחתון, לא הייתה יכולה להתקיים "תאוותו" של הקב"ה שבני ישראל יבררו ויזככו את חושך העולם התחתון ויעשוהו "דירה לו ית'".

ועל כן עשה השי"ת נס שיהי' הקול נפסק, באופן כזה שהעולם מצד עצמו הוא תחתון, וישראל על ידי עבודתם ממשיכים את קולו של השי"ת בעולם ומקדשים ומזוככים אותו.

יש "לאמר" בחוץ את אשר שמע כ"אהל מועד"!

ומזה ילמוד האדם הוראה נחוצה בעבודת הכורא ית"ש:

יכול יהודי לטעות ולחשוב אשר די לו בעבודתו באהל מועד פנימה, לשבת כל ימיו באהלה של תורה, וכל המתרחש מחוץ לאהל מועד אינו נוגע לו כלל. לטענתו, באהל מועד נשמע קולו של הקב"ה, ומחוץ לאהל הוא מקום החושך והסתר אורו ית', ומוטב אם כן להסתגר ב"אהל".

אך האמת היא, שיסוד גדול בעבודת האדם ובתכליתו עלי אדמות, שעיקר העבודה הוא מחוץ לאהל דייקא!

שהלא כאמור, תכלית בריאת העולמות ומטרת התהוותם, היא שתהי' דירה לו ית' בתחתונים, ואם מסתגר הוא באהל מועד, ואינו משים אל לבו לבירור וזיכוך העולם, הרי אינו עוסק בתכלית בריאתו ח"ו.

וכפי שנתבאר למעלה, שקול ה' מצד עצמו הי' צריך להיות נמשך בעולם כולו ולהאירו, ומה שיש חושך ואפילה בעולם ואין נשמע שם קולו של השי"ת, הוא על ידי נס גדול שהקול נפסק בפתח אהל מועד. ותכלית נס זה, הוא שבני ישראל יצאו אל החושך להאירו ולקדשו, ויגשימו את תכלית הבריאה.

וזו תעודת האדם ועבודתו בעולם הזה הגשמי, לישב באהל מועד וללמוד את קול ה', ולאחר מכן "לאמר", להמשיך ולהפיץ את הקול הנשמע באהל מועד, הוא לימוד התורה, ולהאיר עמו את חשכת העולם הנעדר גילוי אורו ית', עד אשר יהי' "דירה" ומשכן לו ית'.

”ונזרעה זרע” – ברכות לתשובה ולגאולה

ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה

ונזרעה זרע

אם היתה יולדת בצער תלד בריחה אם היתה יולדת שחורים

יולדת לבנים

(ה, כה. רש"י)

הסוטה שנבדקה ו”טהורה היא” רומזת ליהודי

שחטא ושב בתשובה. וכשם שהסוטה מתברכת

ב”ונזרעה זרע”, כמו כן בעל התשובה משיג

מעלות שלא היו בו גם קודם החטא.

ובדרך זו יש לבאר את הרמז בברכות שהביא

רש"י בפירושו:

”הייתה יולדת בצער תלד בריחה” - כמ”ש מן

המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה” (תהלים קיח,

ה), שפעולת התשובה היא היציאה מן המיצר אל

המרחב.

”היתה יולדת שחורים יולדת לבנים” - כמו

שנאמר ”אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו”

(ישעי' א, יח), שהחטא נמשל לצבע אדום, וכאשר

האדום הוסיף ולקה נעשה שחור (נדה יט, א), ועל

ידי התשובה נהפכים האדום והשחור ללבן

וכיון שהבטיחה תורה ש”סוף ישראל לעשות

תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין” (רמב”ם הל'

תשובה פ"ז ה"ה), יתקיימו גם אז שתי ברכות אלו:

”הייתה יולדת בצער תלד בריחה” - שתמורת

צער ויסורי חבלי משיח תבוא הרווחה; ”היתה

יולדת שחורים יולדת לבנים” - שתמורת שחרות

הגלות, ש”הושחרו פניהם של ישראל גו' כשולי

קדירה” (מגילה יא, א), יאיר אור הגאולה.

העילוי שע"י התשובה – מתגלה רק לאחר התשובה

ואם לא נטמאה האשה גו' ונזרעה זרע

(ה, כה)

צריך ביאור: בשבועה שמשביע הכהן את

האשה נזכרו כל התוצאות העלולות לבוא

משתית המים, אמנם הברכה שיכולה לבוא ע"י

שתיית המים - ”ונזרעה זרע” - אם לא נטמאה

לא נזכרה שם, וטעמא בעי.

ויש לבאר בדרך הפנימיות:

חטא הסוטה רומז לכללות עניין החטא, כפי

שדרשו חז"ל על הפסוק ”איש איש כי תשטה

אשתו” (ה, יב) ”אין אדם עובר עבירה אלא אם כן

נכנס בו רוח שטות” (סוטה ג, א).

והנה, כשם שהסוטה שנבדקה ונמצאה

טהורה מתברכת בזה ש”ונקתה ונזרעה זרע”, כן

הוא גם בנוגע לאדם החוטא, שכאשר הוא שב

בתשובה, לא זו בלבד שהוא טהור ונמחל עוונו,

אלא עוד נוסף בו עילוי לגבי דרגתו קודם החטא,

כמאמר חז"ל ”מקום שבעלי תשובה עומדין

צדיקים גמורים אינם עומדין” (ברכות לו, ב). ועל כך

רמז הכתוב ”ונזרעה זרע”, היינו שהאדם מתברך

ומתעלה ע"י התשובה, עד ש”זדונות נעשות לו

כזכיות” (יומא פו, ב).

ומעתה יובן מדוע נזכר פרט זה רק בסוף

הפרשה ולא בשבועת הכהן, כי העילוי שנפעל

על ידי התשובה אינו בגלוי בשעת החטא, שהרי

אין האדם יכול לחטוא על מנת לחזור בתשובה

ולהתעלות, כמאמר המשנה ”האומר אחטא

ואשוב כו' אין מספיקין בידו לעשות תשובה”

(יומא פה, ב). ורק לאחר ששב האדם בפועל - אזי

מתגלה העילוי הגדול שבא ע"י התשובה, שלא

זו בלבד שמתכפר החטא בבחינת ”ונקתה”, אלא

”ונזרעה זרע”, ש”זדונות נעשות לו כזכיות”.

לידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

גדר הנזירות דשמשון ושמואל

יקשה בדברי הרמב"ם והש"ס ברין נזיר שמשון דאינו כנזיר עולם ואעפ"כ ילפינן לנזירות שמואל מנזירותו / יפלפל ע"פ דיני נזירות וסברות המפרשים – היאך היה חלות נזירות בשמשון ושמואל, ויחדש סברא דרמיה לגדר גר שנתגייר בקטנות

בו ב' סוגים – נזיר לזמן קצוב (שלושים יום או יותר) ונזיר עולם לכל חייו, שבשניהם חלים דיני נזיר שבפרשה (עי' בספרי פרשת נזיר כיצד ילפינן להו מקראי), ורק שנזיר לזמן אסור לגלה עד סוף ימי נזרו, ונזיר עולם מגלה (ומביא הקרבנות שעם הגילוח) כשהכביד שערו (מי"ב חודש ל"ב חודש), עי' כ"ז ברמב"ם שם הי"ב. אולם נזירות שמשון היא סוג מיוחדש שאינו מפורש בתורה אלא בנביאים ונק' בל' הש"ס "נזיר שמשון" (הנוהג לדורות בנודר על עצמו להיות נזיר כשמשון), דשמשון לא היה דינו כנזיר סתם, דאף שנזיר לעולם היה, לא היו עליו כ"ז דיני נזירות והותר להטמא למת (ואכן אשכחן בקרא שנטמא להם), כמבואר כ"ז בנזיר ד. ואילך, וברמב"ם שם הי"ג-ד: "שמשון כו' כיצד היה דינו, היה אסור ביין ואסור בתגלחת ומותר להטמא למתים. ודבר זה הלכה מפי הקבלה. לפיכך מי שאמר הריני נזיר כשמשון, ה"ז נזיר מן התגלחת ומן היין לעולם כו' ומותר להטמא למתים"

תנן בסוף נזיר "נזיר היה שמואל כדברי ר' נהוראי שנאמר ומורה לא יעלה על ראשו, נאמר בשמשון ומורה ונאמר בשמואל ומורה מה מורה האמורה בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמואל נזיר. א"ר יוסי והלא אין מורה אלא של בשר ודם. א"ל ר' נהוראי והלא כבר נאמר ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני, שכבר היה עליו מורה של בשר ודם". ופרש"י דשמשון היה נזיר כדאמר קרא גביה (בהפטר פרשתנו) "ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן", ונחלקו הנך תנאי אי נילף בגזירה שוה דמורה האמור בשמואל אף הוא לענין נזירות. ופסק הרמב"ם לדינא בהל' נזירות פ"ג הט"ז "שמואל הרמתי נזיר עולם היה, לפיכך האומר הריני כשמואל הרמתי כו' הרי זה נזיר עולם".

והנה יל"ע טובא בגדר נזירות זו דשמואל, ובהקדים גדר נזירותו של שמשון שקדמו. דהנה דין נזיר המבואר בפרשתנו, שאסור ביין ותער ואינו נטמא למת, מצינו

כפירוש תיבת "מורה", אלא ענין נזירות שמואל ילפי' מזירות שמשון.

והנראה בכ"ז בהקדים קושיית הרד"ק (שמואל א א, יא) גבי נדר חנה, דהאריך לתמוה איך זה שיחול נדר שלה על בנה שיהיה נזיר, ועוד שלא היה בעולם, ואפילו היה בעולם הרי האיש מדייר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר (נזיר כח:), עיי"ש.

והנה עד"ז יש להקשות גם בנזירות שמשון, דגם בו היתה חלות נזירות (ולא רק דין בהנהגה, שצריך לנהוג בפרישות דנזיר), כמשמעות ל' הרמב"ם שרק לא היה "נזיר גמור" (וראה קול הרמ"ז לנזיר פ"א מ"ב). וצ"ע דכיון ש"לא נדר בנזיר אלא המלאך הפרישו מן הטומאה", כנ"ל ל' הרמב"ם, איך בכח המלאך להחיל עליו דין נזירות, דמלאך לכאור' אין בכחו אלא למסור הוראה והנהגה שצריך לעשות וכיו"ב (ובאמת מסיפור הכתוב נראה להדיא שהמלאך לא החיל דין אלא הורה הנהגות שינהג).

והנה ודאי אין לומר שמשון ושמואל היו נזירים מפני שקבלו הם נזירות על עצמם, דלא מצינו רמז על כך בכתוב, והרמב"ם כתב בפירוש בשמשון "שהרי לא נדר בנזיר", וגם ממתני' עולה להדיא דנזירותם באה מהל' "מורה" האמור בציווי המלאך (בשמשון) ונדר האם (בשמואל). אבל מאידך כיון שהאם והמלאך אין בכוחם להחיל נזירות, על כרחך דאין זאת שהם פעלו החלות, אלא הנדר והציווי היו סיבה שגרמה לדבר אחר לפעול החלות.

ויובן בהקדים דוגמא מדין גר קטן שמתבלין אותו על דעת ב"ד וכן גר קטן שנתגייר ביחד עם אביו (עיי' בכל הבא להלן במפרשים לכתובות יא. ונדרים יז. טוש"ע יו"ד

(ועוד נשתנה דין נזיר שמשון מנזיר עולם סתם בכמה מילי ואכ"מ).

ומעתה יש להקשות טובא לענין נזירות שמואל, דמאחר שר' נהוראי יליף לה בגזירה שוה משמשון, וקיי"ל דאין גזירה שוה למחצה (ובחיים מח. ועוד), צ"ל דהיה שמואל דומה לשמשון בגדר הנזירות, ושוב צ"ע מה שסתם הרמב"ם "שמואל הרמתי נזיר עולם היה" ותו לא, דמשמע שהיו כ"ף דיני נזירות עליו, וכמו שפסק התם לדינא דהנודר על עצמו נזירות כשמואל הוה נזיר עולם רגיל, ולא נזיר שמשון שאין כל דיני נזירות עליו כנ"ל, ועיי' יתירה מזו בריש דברי הרמב"ם שם שהגדיר להדיא דשמשון "לא היה נזיר גמור, שהרי לא נדר בנזיר אלא המלאך הפרישו מן הטומאה" [ובירושו' נזיר פ"א סה"ב דנזירות שמשון "אינה תורה" (ובמפרשי הירוש' ובצפ"נ על הרמב"ם כאן האריכו אם דברי הירוש' ושי' הרמב"ם עולים בקנה אחד, ואכ"מ)], וא"כ הוא פלאי ביותר איך אפשר ללמוד דין נזירות גמור דשמואל ממי ש"לא היה נזיר גמור".

והמפרשים הציעו (עיי' רב"ז לרמב"ם פ"ד הט"ז, אורח מישור סוף נזיר, קול הרמ"ז על המשנה, ועוד) דהילפותא משמשון אינו בגזירה שוה אלא גילוי מילתא בעלמא ד"מורה" ענינה נזירות (ודלא כר' יוסי שפירשו יראה), ושוב ידעינן דכוונת נדר זה לעשותו נזיר עולם. איברא דל' המשנה "נאמר בשמשון ומורה ונאמר בשמואל ומורה מה מורה האמורה בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמואל נזיר" משמעו גז"ש, ועוד ועיקר, דהל' "מה מורה כו' נזיר כו' נזיר" (ולא "מה מורה כו' תער כו' תער", או עכ"פ כעין הל' שבסיום הענין "מורה של מתכות" או "של נזירות") - משמע שאי"ז (רק) גילוי מילתא

שיימנעו ממנו מעשים האסורים לנזיר), אמנם כשהגדילו שמואל ושמשון ולא מיחו, אלא המשיכו להתנהג בהנהגת נזירות זו שיצאה מפי המלאך והאם, פעל בהם הדבר קדושת נזירות למפרע - כל אחד כדינו. פי' דלא היה זה בגדר נדר שלהם (שצ"ל בקבלה בדבור או עכ"פ בלב) אלא שזה שהמשיכו בהנהגת הנזירות כמקודם (העדר המחאה), פעל בהם חלות קדושת נזירות למפרע.

וַעֲפֹזֵי תַחוּר לנו היטב דעת ר' נהוראי, דיליף נזירות שמואל מנזירות שמשון אע"פ שמששון לא היה "נזיר גמור" ו"היה מותר להטמא למתים כו'". דלפי הנ"ל יש לתרץ, דאכן לימוד זה אינו (רק) גילוי מילתא משמשון ש"מורה" פירושו תער, אלא יש כאן גזירה שוה, כפשטות לשון המשנה, ואין גזירה שוה למחצה אלא לכולא מילתא, כי ר' נהוראי למד משמשון בגז"ש גדר דין זה שהעדר המחאה על הנהגת "ומורה לא יעלה", דהיינו הנהגת נזירות, תוכנה (אינו ענין המוסיף בכמות, לאסרו בענינים נוספים שלא נאסרו עליו עד אותו הזמן (כגון טומאה למתים בשמשון), אלא) שבאותם ענינים שהיה מצווה בהם ונהג בהם מקודם, העדר המחאה פעל והוסיף באיכות - אשר דין ההנהגה בנזירות נעשה לקדושת נזירות (למפרע). ומזה למדים בנוגע לשמואל, שמהעדר מחאתו על ההנהגה שנהגה עמו חנה עד אז - מחמת נדרה - נעשה (למפרע) לענין של קדושת נזירות בשמואל.

סרס"ח), ובדינם של אלו מפורש "הגדילו יכולין למחות", וכיון שהגדילו שעה אחת ולא מיחו שוב אינם יכולין למחות. ולכאור' דין זה קשה להעמיסו בסברא, דכיון שהקטן נעשה גר בעת שגיירוהו איך יש בכח מחאתו להפקיעו עכשיו מגדר ישראל ולעשותו גוי כמו שהיה מעיקרא, וי"ל ההסברה בזה - כי הגירות שבקטנותו היא (רק) המעשה דהגירות, אבל עדיין אין כאן התוצאה ועדיין לא חלה עליו גדר קדושת ישראל עד שישגדיל, מיהו כשהגדיל ולא מיחה שוב נעשה קדוש בקדושת ישראל למפרע (בזה שנתן הסכמתו על מעשה שתוכנו גירות וחלות קדושת ישראל שנעשה בקטנותו), ולכך אינו צריך טבילה בשנית (ולא הטפת דם ברית), אלא די עבור זה במעשה הגירות (של הב"ד או של אביו) שנעשה בקטנותו (ובאמת עד"ז - ולא ממש - הוא בכל גר שמל ועדיין לא טבל, דעדיין ביכלתו לבטל הברית כו' וה"ה גוי כדמעיקרא, ואכ"מ).

וּמַעֲיֵן זה הוא בנדו"ד, דהן אמת שלא חל לאלתר בעת הציוויים גדר וחלות נזירות (וכנ"ל דאין כח בציווי מלאך או אמו להחיל נזירות), אלא ציווי המלאך רק מחייבו בדין והנהגת נזירות (כעין איסור לעבור על דברי נביא, עיי' מהרי"ט ח"א ס"כ), איסור גילוח ויין, וכן נדר חנה מחייב כאן רק לנהוג בהנהגה של פרישות (ואף גם זאת היה חיוב של חנה על עצמה לנהוג בכנה מנהגי נזירות, היינו שנתחייבה בחיוב גמור להבטיח

העזרת היום

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

האחריות להנך

(ובדרך ממילא גם הזכות) של כל אלה שבידם להשפיע וקולם נשמע בין הנוער.

אשר מחנכים ובעלי השפעה אלה [צריכים] להביט על עצמם כשלוחיו של הקב"ה במקום פלוני ובזמן פלוני להאיר לברר ולזכך ולקדש את סביבתם בנר מצוה ותורה אור והמאור שבתורה.

שבכח מאור זה להחזיר למוטב אפילו את אלו שסטו מן הדרך עד קצה האחרון, וכמרו"ל (איכה רבה בתחילתו, פתיחה ב'), ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

(אגרות קודש ח"ה עמ' קצ)

אי שביעת רצון יכול להמשיך גילוי כחות הנעלמים

נעם לי לקבל מכתבו . . . בו כותב ע"ד התעסקותו בשדה חינוך הכשר המקרב את לבם של בני ובנות ישראל לאבינו שבשמים, ומה שכותב שאינו שבע רצון כי לא הצליח הרבה במשמעת, הנה זה מכבר אמרתי לו שייסח דעתו מהמרה שחורה שלו שאין לו יסוד, ומה שלא הצליח הרבה, הנה בטח הוא ע"פ מאמר רו"ל מגילה ו' ע"ב אם יאמר לך אדם לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, אבל קודם לזה נאמר, אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, ובמילא הרי בידו דבר זה.

מ"ש שאינו שבע רצון, הנה סימן טוב הוא זה, כי אי שביעת רצון יכול להמשיך גילוי כחות הנעלמים אם כחות הגלויים אינם מספיקים, משא"כ שביעת רצון מביא ע"פ רוב לישות וכו' והעדר העבודה ועכ"פ העדר העבודה במרץ המתאים, וזה היפך תכלית המקווה, והכוונה שעבודת האדם צריכה להיות דוקא ביגיעה. והאריכות בזה אך למותר.

(אגרות קודש ח"ז עמ' לג ואילך)

לקחת אחריות על חינוך הילדים!

...סוף סוף חויב החינוך מתחיל מ"ושננתם לבניך", לימוד התורה וחינוך, וכל עניני סברות, הרי לכל לראש הוא על ההורים, שמהם צריכה להיות ההתעסקות בזה לא פחות מהתעסקות בעניני פרנסת הגוף, ובפרט שהרי "ושננתם לבניך" כתובה בפרשה ראשונה דקריאת שמע, "ואספת דגנך" לאחרי זה בפרשה שני', וגם בפרשה זו הרי זה בא לאחרי ההקדמה, "והי' אם שמוע תשמעו", ולא עוד אלא שלאחרי "ואספת" וגו' נכפל עוד הפעם "ושננתם לבניך".

והרי סוף סוף, כמה מהם עסקו במרץ בפרנסת הגוף ואפילו אם-תמצוי-לומר גם נפש הבהמית, משא"כ בנוגע ל"ושננתם לבניך", נוהגים טוב עין, ומעמיסים כל הענין, אך ורק על אחדים מאנ"ש התמימים שהם בהנהלה או ראשי-ישיבה במוסד פלוני, ולכל היותר יוצא ידי חובתו בתרומת מומן מזמן לזמן, משא"כ לטרחו בגופם ותעמולה בסביבתם, ולא רק לצאת ידי חובתו כי אם בסגנון חז"ל כדבעי למהוי, הרי כל זה כנ"ל לדעתם על מתי מספר הנ"ל מוטל.

(כנכתב אדר"ה אייר תשכ"ז)

להביט על עצמם כשלוחיו של הקב"ה

ובפרט בהנוגע לנוער, כי האדם עץ השדה, אשר כל שנוי קל בשתיל אילן רך, ועל אחת כמה וכמה בגרעין יכול להשפיע על כל מהלך חיי האילן לטוב או למוטב ח"ו, וביחוד בימינו אלה, אשר לא ברחוב בלבד נושבות רוחות הרסניות, אלא שחדרו ג"כ למוסדות חינוך ואפילו לשיבות, הרי גדולה פי כמה האחריות

דרכי הדסה

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהרי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

נסיעה ל"נאות דשא"

לפעמים היה מנגן "תנועה" אחת, חצי תנועה או רבע תנועה ולפעמים היה מלווה נגינתו בדפיקה באצבע על השולחן - היו הם פורצים ברמעות...

אתמול, י"א סיון [ה'תש"ד], מלאו ארבעים ותשע שנים מאז נסענו בפעם הראשונה לנאות דשא בשנת תרנ"ה...

מהשינויים שהיו בהנהגה בנאות דשא שלא כמו בליובאוויטש, שהיו הולכים לטייל כל יום, גם בשבת, מלבד ביום שני (אולי מפני שביום זה הי' כ"ק אדמו"ר נ"ע נוסע לליובאוויטש). הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק הי' מתפלל כל יום בנאות הדשא בשעה מוקדמת מאד. בשעה שמונה בבקר הי' כבר אחרי התפלה. ובשבת הי' מתפלל יחד עם ה"מנין", לא שהוא התפלל עם המנין אלא המנין התפלל אתו. כשראה החזן שהוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק מסיים, הי' גם הוא מסיים.

ב"מנין" היו גם אנשים פשוטים, ולפעמים הי' אחד מהם מתפלל לפני העמוד. כשהוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק הי' משתפך בניגון באמצע התפלה, וביחוד ב"תנועות" המפורסמות בהן הי' הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק מתפלל, לפעמים הי' מנגן "תנועה" אחת, חצי תנועה או רבע תנועה ולפעמים הי' מלווה נגינתו בדפיקה באצבע - היו הם פורצים בדמעות ("פלעגט זיך ביי זיי גיסען טרערען"). ולמרות שהיו מתחילים להתפלל בשעה עשר וחצי בערך - על אף שהי' ממהר בהכנות - והיו מסיימים בשעה שתיים, אחת או אחת וחצי, ואצל כמה מהמתפללים הי' לוקח הליכתם הביתה שלשת רבעי שעה, בכל זאת היו באים תמיד להתפלל ב"מנין" זה. סדר זה היה רק בשנים נ"ה-נ"ו.

...ביום שני י"א סיון נסעו לנאות דשא.

שלשה סיפורים

לנאות הדשא נסעו אז במרכבתו של הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש. באותם זמנים עדיין לא היתה ברוסיה רכבת, והוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש קנה מרכבה לערוך בה את נסיעותיו. המרכבה היתה רתומה לארבעה או לחמשה סוסים ועלתה כמה מאות רובלים.

בפנימיותה היתה רפודה במשי והיו שם מטה, שולחן, מקום לספרים ולכרכי כתבים, ביניהם כרך קטן הנמצא כיום אצלי, בו הי' הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש רושם היסודות למאמרים שאמר. כן היו רשומים בו בכתב ידו של ר' שמואל הסופר ענינים שהעתיק לפי הוראותיו של הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש, לעיין בהם בדרך. במקום המטה היו ארבעה מקומות ישיבה, בצד אחד ישב הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, לידו ישבתי אני וממולנו ישבו מורי הרשב"ץ והמשרת מענדל קאנטאר כשבידו אחז ספר תורה. הוא הי' עלול להירדם ולכן קשר אותו הרשב"ץ עם האכנט אליו.

מורי הרשב"ץ נ"ע שאל את הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרשב"ב נ"ע] במאמר של שבועות ד"ה וכל העם רואים, מהמאמר ומראיהם ומעשיהם שב"תורה אור" והוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ענה לו ולאחר מכן סיפר שלשה סיפורים.

כמה ימים לפני חג השבועות וכן כמה ימים אחרי החג בקשתי רשות מהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק וממורי הרשב"ץ שלא להטריד אותי בלימוד השיעורים עם מורי הרשב"ץ, כי על אותו חג שבועות באו הרבה חסידים בעלי צורה ובעלי דיעה ואני הלכתי אליהם לשמוע מהם סיפורים שונים, פעם כאן ופעם שם, ורשמתי לעצמי ראשי פרקים ממה ששמעתי, ולאחר מכן, בנאות הדשא, רשמתי את הדברים באריכות. בדיוק אז קבלתי מתנה מהסבתא - הרבנית רבקה נ"ע - את השעון, ה"ציבולקע" כפי שקראו לכך, שהי' לה בירושה מהוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק" והייתי מתהלך אתו, כך שרשמתי גם השעה בה שמעתי כל דבר, כן רשמתי אז מה ששמעתי מהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק בשעה הנסיעה לנאות הדשא.

לא היו נוגעים לי כל כך קושיותיו של מורי הרשב"ץ, ואף לא תשובתו של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, מכפי שנגע לי אחד משלשת הסיפורים ששמעתי אז.

[המשך בשבוע הבא אי"ה:]

(ספר השיחות ה'תש"ד עמ' 140 ואילך - ספר השיחות המתורגם ה'תש"ד עמ' קכט ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הוראה, הדרכה
והיוזק בעבודת השי"ת

החנך שפדוה זה הובא כאן במטען שנאמרו הדברים ע"י
רבינו, מלבד שנינו עריכה קלים להקל על הלימוד

לימוד שנוגע בנפש – "ימי התשלומין"

מישראל, מקטן שבקטנים עד לגדול שבגדולים, מבלי הבט על חילוקי הדרגות בלימוד והבנת התורה - החל מ"בן חמש שנים למקרא", "בן עשר שנים למשנה" (אבות ספ"ה), וכיוצא בזה בשאר חילוקי הדרגות, עד לדרגת הלימוד ד"יגדיל תורה ויאדיר", שכן, בנוגע לעצם ענין התורה - הרי העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו! (כש"ט הוספות סקט"ו. ושי"ג) ומכיון שכן, נוגע לי לימוד והבנת התורה.

מהו הדבר שמפריע ולא נותן לו להרדם?

וכדי לדעת אם הגיע כבר לדרגא כזו שענין התורה נוגע לי - הרי ה"בחינה" לזה בפשטות: כשהולך לישון - יראה מהו הדבר שמפריע ולא נותן לו להרדם!...

מי שרוצה לרמות את עצמו - יוכל לרמות את עצמו גם בענין זה... אבל "אדם נורמלי" שאינו מעוניין לרמות את עצמו - יוכל לקבוע בוודאות מהו הדבר המדיר את שנתו! ומי שעדיין אינו יודע בעצמו - יבחן את עצמו היום בלילה...

מתי יודעים שענין התורה נעשה דבר הנוגע לו - כאשר שנתו נודדת בגלל שאינו מבין ענין בתורה, ולא עוד, אלא שבוכה לאבינו שבשמים (כמו ילד קטן שבוכה לאביו) על כך שלא זכה להבין ענין בתורה!...

(תורת מנחם - התוערויות תשכ"ה ה"ד ע' 2254 ואילך)

עבודת "ימי התשלומין" - השלמת הענין ד"קבלת התורה"

כאשר נמצאים בימי התשלומין דיום טוב - צריכה להיות עיקר ההדגשה בנוגע לחידושו המיוחד של יום טוב זה לגבי שאר הימים טובים. ובנוגע לעניננו: כאשר נמצאים בימי התשלומין דחג השבועות - עיקר ההדגשה היא בנוגע לענין התורה, שכן, ענינו המיוחד של חג השבועות הוא - "זמן מתן תורתנו", קבלת התורה.

...ובענין זה צריכה להיות עבודת כל אחד ואחד מישראל בימי התשלומין ד"זמן מתן תורתנו" - לבחון את עצמו האם אמנם קיבל ולקח את התורה באופן שלימוד והבנת התורה יהי נוגע בנפשו, ולהשלים את כל מה שדרוש להשלים בענין זה, עד לאופן של שלימות.

...כללות הענין ד"זמן מתן תורתנו": התורה היא אמנם חכמתו ורצונו של הקב"ה, "חמודה גנוזה שגנוזה לך" (שבת פח. ב. זכחים קטו, א), אבל אף על פי כן, בעת מתן תורה - נתנה הקב"ה לבני ישראל, כדי שילמדו ויבינו את התורה בשב"ש והבנתם דוקא.

ולכן, כשכא "זמן מתן תורתנו" מידי שנה בשנה - צריך יהודי "לקבל" את התורה, וכאמור, לקבלה בפנימיות, עד שהתורה נעשית דבר הנוגע לי, וכאמור, לא מפני איזה כוונה ותכלית כו, כי אם עצם לימוד והבנת התורה.

וענין זה צריך להיות אצל כל אחד ואחד

